

Pocity, ktoré ostávajú

Jozef Leikert

Abstrakt

Príspevok je retrospektívou profesora Jozefa Leikerta na pôsobenie vo funkcii vedúceho Katedry kulturológie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Osobnými spomienkami sa vracia k najdôležitejším udalostiam, ktoré sa udiali v rokoch 2004 až 2012 na katedre. Pripomína svoj podiel na budovaní katedry a skvalitňovaní študijného odboru kulturológia.

Kľúčová slová

Katedra kulturológie, publikačná činnosť, galéria, besedy, Cena Pavla Straussa.

V živote to tak chodí, že časom sa na všeličo zabudne, ale pocity ostávajú, sú dokonca silnejšie ako čokoľvek iné... Takto vnímam s odstupom času svoje niekoľkoročné pôsobenie v Nitre na Filozofickej fakulte UKF vo funkcii vedúceho katedry kulturológie, kde som nastúpil v septembri 2004 a bol som tam do januára 2013.

Či chcem, alebo nie, musím sa vrátiť o niekoľko rokov späť k príchodu na katedru kulturológie. Predtým som pôsobil v Kancelárii prezidenta SR ako riaditeľ tlačového odboru, hovorca prezidenta a neskôr jeho osobný poradca. S prezidentom Rudolfom Schusterom som absolvoval skoro všetky rokovania doma a v zahraničí, vďaka čomu som sa stretol s mnohými politikmi, cirkevnými hodnostármi či kráľmi. Známymi či menej známymi ľuďmi. Keď rektor UKF prof. Daniel Klivanec v jednom liste písal prezidentovi o zlej situácii s ubytovaním študentov univerzity, navrhol som pánovi prezidentovi, aby sme rektora a vedenie univerzity navštívili. Prezident sa do problému mimoriadne vložil a podarilo sa nám pomôcť s priestormi i financiami. Neskôr, keď som vchádzal do budovy bývalého hotela Nitra, ktorý začal slúžiť ako internát a niektoré priestory na vyučovanie, mal som dobrý pocit, že som nemalou mierou pomohol dobrej veci. Rovnaký pocit som mal, keď sa mi podarilo presadiť, aby sa z priestorov bývalého nočného baru stal univerzitný klub a potom, aby sa tvorivý ateliér dostal pod patronát našej katedry a prednostne ho mohli využívať naši študenti.

Pred oslovením prezidenta Rudolfa Schustera, aby som nastúpil k nemu pracovať, som bol vedecký pracovník Historického ústavu SAV a predtým som pôsobil ako novinár a šéfredaktor. Pamätám si, že prezident ma prosil veľmi úpenlivo, ale najmä úprimne, a tak som do prezidentskej kancelárie nastúpil. Rovnako presvedčivá a úprimná bola prosba profesora Petra Libu, keď sa dopyčul, že po skončení funkčného obdobia prezidenta, chcem z kancelárie odísť. Prehovárал ma, aby som prišiel do Nitry a prevzal po ňom vedenie katedry, pretože sa necíti dobre a chce ísť do dôchodku. Mal som viac ponúk, mohol som sa vrátiť aj do Historického ústavu SAV, kde mi držali miesto, ale aj na Katedru žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity

Komenského, kde som nejaký čas pôsobil. Jeho prosby boli zvláštne naliehavé. Ak neprídeš, katedra kulturológie v Nitre zanikne. Potvrdila mi to aj dekanka fakulty profesorka Zdenka Gadušová, s ktorou som sa stretol. Viacerým kolegom vraj ponúkala vedenie katedry a všetci to odmietli. Oči profesora Libu a dekanky boli rovnako prosiace, ako kedysi oči Rudolfa Schustera...

Súhlasil som a prihlásil som sa do konkurzu (ako jediný). Celá katedra pozostávala z dvoch mladých kolegov, ktorí prednedávnom ukončili školu a sekretárky, ktorá mala na starosti aj inú katedru. Ešteže sa mi podarilo prehovoriť profesora Libu, aby nejaký čas zostal na katedre.

Po príchode do Nítry som požiadal kardinála Jana Chryzostoma Korca o prijatie. Akosi som cítil potrebu stretnúť sa s ním a porozprávať nielen ako s najvyšším duchovným na Slovensku, ale aj ako so spisovateľom a človekom, ktorému vždy išlo o kultúru, vedu i umenie. Veľmi mi už záležalo aj na školstve, zvlášť tom nitrianskom. Privítal ma srdečne a bol nadšený, že nastupujem na katedru kulturológie. Je vraj presvedčený, že mojím príchodom príde do Nítry ešte hodnotnejšia kultúra. Keď o nejaký čas zavítal na konferenciu k životnému jubileu prof. Vincenta Šabíka, poďakoval mi za všetky aktivity, ktoré som na univerzite rozbehol. Vraj ma sleduje a fandí našej katedre...

Keď som nastupoval na katedru, ani som netušil, že je v takom zlom stave. Netrvalo dlho a dozvedel som sa o rôznych tlakoch, ako ju viacerí chceli za každú cenu zlikvidovať a potom si študentov „rozobrať“. Aj neskôr som cítil, že som bol niektorým kolegom z fakulty a univerzity tŕňom v oku, lebo som im prekazil plány. A keď sme začali robiť akcie, ktoré prerastali pôdu fakulty a univerzity, neboli dva razy nadšení...

Zvykom je, že nová vláda po sto dňoch predstupuje pred poslancov s program a plánmi. Presne po päťdesiatich dňoch vo funkcii vedúceho katedry som pozval všetkých študentov, pedagógov (aj externých) a vedenie fakulty do Akropoly, aby som predniesol svoju víziu o katedre, povedal svoje plány a predsavzatia. No, najmä som chcel počuť názory študentov, pedagógov a vedenia fakulty. Záverom som požiadal všetkých o podporu. Sľúbili pomoc, hoci som mal pocit, že nie všetkému rozumejú, ale iba preto, že s mnohým, o čom som hovoril, nemali skúsenosti. Ani s navrhovaným občianskym združením Kulturológická spoločnosť, ktoré nám malo pomáhať pri našich aktivitách, najmä pri podávaní grantov, o ktoré sa škola nemohla uchádzať.

Bolo veľkým šťastím, že dekanou fakulty bola Zdenka Gadušová, ktorá sa vždy potešila, keď som prišiel s konkrétnym návrhom. Nikdy nepovedala nie, nedá sa, nemôžete. Spolupráca s ňou bola výborná, pretože bola múdra, ústretová a veľmi žičlivá. Cením si, že chodila na každú akciu katedry a zakaždým som videl na nej, že je nadšená.

O študentov sme núdzu nemali. Svoje spravilo aj to, že keď bol Deň otvorených dverí, pozval som rodičov postávajúcich po chodbách a pred budovou školy do svojej pracovne na kávu. Neformálne sme sa rozprávali a spoznávali. Zvyčajne odchádzali s tým, že by chceli, aby ich dcéra, syn prišli k nám študovať. Na prijímacích pohovoroch sme mali vždy niekoľkonásobný počet študentov, ako sme mohli prijať a mohli sme si vybrať. Veľký dôraz som kládol na ústny pohovor, ten je podľa mňa najdôležitejší a najpresvedčivejší.

Okrem toho sa mi podarilo získať viacerých kvalitných externých pedagógov. Bol som veľmi rád, keď moju ponuku vyučovať interne prijal profesor Vincent Šabík, neskôr s návrhom prestúpiť na našu katedru prišiel profesor Dalimír Hajko. Pri listovaní v *Slovníku slovenských*

spisovateľov 20. storočia som si uvedomil, že sú doň zaradení piati pedagógovia našej katedry (prof. Liba, prof. Šabík, prof. Hajko, doc. Maťovčík a ja), čo tiež o niečom svedčilo...

Hneď od začiatku sa mi dobre pracovalo so študentmi. Tí, ktorí boli v poslednom ročníku, sa dokonca priznali, že ich mrzí, že končia štúdium a potešilo ma, keď mi povedali, že je škoda, že som neprišiel skôr, štúdium by bolo pre nich inak zaujímavé... Aj ostatní študenti boli nadšení, keď sme prvý raz zorganizovali katedrátku s bohatým programom. Prvákov sme dokonca slávnostne obliekli do vypožičaných talárov (bez čiapok) a slávnostne prijali do cechu kulturológov, ktorý predstavovala novovzniknutá Kulturologická spoločnosť. V príhovore 1. decembra 2004 som im povedal: „Prvý cech v Nitre vznikol roku 1583 a bol to cech obuvníkov, o dva roky neskôr vznikli ďalšie cechy. Čas utekal a riekou Nitra muselo pretiecť veľa vody, aby sa po 420 rokoch vytvoril cech kulturológov. [...] Prijímanie garbiarskych učňov v Nitre do počestného cechu garbiarskeho sa uskutočňovalo tak, že učni museli vyliezť na strechu a odtiaľ skočiť, aby dopadli na vypracovanú volskú kožu, ktorú držali štyria silní garbiarski tovariši. Ak sa nestrafilí, mali smolu... Môžem vám sľúbiť, ctení adepti kulturológie, že vás nikto zhadzovať zo strechy či vyhadzovať z okna nebude. Nemôžem vám však sľúbiť, že vás nikto nevyhodí zo skúšky...“

K príjemnej atmosfére katedrátky prispelo aj vystúpenie speváka a skladateľa Pavla Hammela, najmä jeho známe piesne mali veľkú odozvu. O rok neskôr na katedrálke všetci zasa spievali s Vašom Patejdľom z Elánu jeho obľúbené piesne. Študenti spevákov nechceli pustiť z pomysleného pódia a aj oni sa medzi nami dobre cítili.

Po niekoľkých mesiacoch som sa na vlastnej koži presvedčil, že nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch. Vážne som ochorel a v nemocnici som doslova bojoval o život. Priznávam, že pri živote ma držali aj esemesky niektorých kolegov a najmä študentov, ktorí sa ma pýtali, kedy sa vrátim do školy a čo bude s rozpracovanými projektmi. A potom telefonáty pani dekanke Gadušovej, ktorá ma prišla do nemocnice aj navštíviť. Úžasný bol aj profesor Liba, ktorý navrhol mojím blízkym, aby môj štyristranový rukopis habilitačnej práce rozmnožili, dali zviazať a doručili do školy, aby som nepremeškal termín odovzdania. Na otázku, či aj tak, keď som poslednú verziu nečítal, lebo dlhšie ležim v umelom spánku, potvrdil, že áno, lebo bol presvedčený, že práca je dobrá. Tak sa aj stalo a moja prvá cesta do školy po piatich mesiacoch viedla rovno na habilitáciu. Musím povedať, že mojou najväčšou motiváciou bol prísľub dekanke, že ak to bude v mojich silách, na habilitáciu určite prídem. Ale ani dôveru profesora Libu som nechcel sklamať...

Na obhajobách sa ma všetci skoro zľakli, lebo som bol na kosť vychudnutý. No, obhajoba dopadla výborne, práca neskôr vyšla knižne a získala štyri významné literárne ceny, dokonca jednu medzinárodnú. Nezabudnem ani na pohľady niekoľkých študentov, ktorí ma čakali po habilitácii a tešili sa, že sa vraciam do normálneho života.

Kedysi bolo pekným zvykom, že sa váženým pedagógom pri životných jubileách robili konferencie. Po novembrových udalostiach roku 1989 sa všeličo zmenilo aj v školstve a od milej tradície sa upúšťalo. V čase, keď som nastúpil na katedru kulturológie, sa nič také nerobilo. Napriek tomu som sa rozhodol, že my na katedre jubilejné konferencie kolegom robiť budeme.

V júni 2006 si profesor Liba pripomínal sedemdesiate piate narodeniny, a tak sme v Starom divadle v Nitre pripravili veľké kolokvium o jeho živote a diele, na ktorom sa zúčastnilo vyše osemdesiat hostí. Bol medzi nimi napríklad kardinál Ján Chryzostom Korec, nitriansky sídelný biskup Viliam Judák, končiaci rektor UKF prof. Daniel Kluvanec, nastupujúci rektor prof. Libor

Vozár, prorektorka Prešovskej univerzity v Prešove prof. Zuzana Stanislavová, dekan Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku doc. Imrich Vaško, dekan Filozofickej fakulty UKF prof. Zdenka Gadušová, generálny riaditeľ Slovenskej národnej knižnice v Martine doc. Dušan Katuščák, riaditeľ Bibliografického ústavu Slovenskej národnej knižnice doc. Augustín Maťovčík, riaditeľ Národného biografického ústavu SNK v Martine doc. Miloš Kovačka, predseda Slovenského centra PEN-klubu Ing. Anton Hykisch a mnohí iní hostia. S príspevkami vystúpilo 33 prednášateľov a z kolokvia vyšiel reprezentačný zborník v tvrdej väzbe (*D*) *Otváranie literárnych hodnôt Petra Libu*.

V úvode zborníka som napísal: „Sme rôzni a vo svojej jedinečnosti neopakovateľní. Rozdielni sme napríklad aj v tom, že niekto si rád pripomína životné jubileá a iný nie. (Dnes sa stalo doslova módou oslavovať decéniá vo veľkom štýle, niekedy dokonca s ohňostrojom.) Našťastie, profesor Peter Liba medzi takýchto ľudí nepatrí a svoje narodeniny, ktoré vždy spája s meninami, si pripomína tichou modlitbou. Zamyslením sa nad tým, čo bolo a čo príde. V tichosti a pokore si chcel pripomenúť aj svoju sedemdesiatpäťku, ktorá pripadla na 27. júna 2006. Na Katedre kulturológie, ktorú profesor Liba založil a niekoľko rokov úspešne viedol, sme mali iný názor. Cítili sme, že predovšetkým my by sme mali byť iniciátormi dôstojného pripomenutia si jeho životného jubilea.“

Keď mal profesor Liba osemdesiat rokov, pripravili sme mu 28. júna 2011 slávnostný obed, ktorého sa zúčastnila manželka s dcérou, vedenie univerzity a fakulty, ale aj všetci pedagógovia našej katedry a niektorí jeho blízki priatelia. V slávnostnom príhovore som okrem iného povedal: „Milý náš oslávenc, dnes nebudeme hodnotiť tvoje zásluhy na vedeckom a pedagogickom poli. Verím, že na to bude dost času pri iných príležitostiach. Napokon aj veľký francúzsky filozof, matematik, fyzik a prozaik Pascal povedal, že 'ak chceme hodnotiť čnosť človeka, nemusí to byť pri veľkých udalostiach, ale kedykoľvek v bežnom živote'. Dnes si ťa preto chceme, vážený a milý pán profesor, uctiť ako osobnosť. Hodnotného človeka, vzdelaného, múdreho, ale aj vzácne skromného a pokorného. Podobného tomu, čo je v centre tvojej pozornosti v celom tvojom doterajšom diele. Pred časom si napísal, že 'dotvárať svet a seba v ňom, je radostný údel'. Čo k tomu dodať? Azda želanie, aby ťa chuť dotvárať svet a seba v ňom, nikdy neopustila. Aby si každý deň nachádzal zmysel i krásu života. Aby si stretával len dobrých a hodnotných ľudí. Aby si bol vnútorne pokojný a vyrovnaný. Aby si bol zdravý a mal stále sviežu myseľ. Aby si dennodne dostával toľko lásky, koľko si schopný dať.“

Ďalšie životné jubileum kolegu z katedry sme oslávili 25. septembra 2007 rovnako veľkým kolokviom, ktoré bolo venované sedemdesiatnikovi profesorovi Vincentovi Šabikovi. V úvode som spomenul, že „... po nástupe na Katedru kulturológie FF UKF v Nitre som mal v mnohom jasné, čo urobiť a na čo nezabudnúť, aby katedra napredovala. Vždy mi záležalo na každom kolektíve, ktorý som doteraz riadil, na dobrých kolegiálnych vzťahoch. Cítil som, že to nebude inak ani na nitrianskej univerzite. Preto som sa rozhodol pripomínať životné jubileá kolegov vedeckými podujatiami – kolokviami, na ktorých zhodnotíme dielo a život jubilanta. Keďže ide o ďalšiu akciu, môžeme hovoriť o vznikajúcej tradícii. Priznávam, že nie je nič krajšie, ako si úprimne pripomenúť jubileá blízkych spolupracovníkov. Najmä, keď na katedre vládnu kamarátskej vzťahy, čo je naša najväčšia devíza, ktorú nám môžu v dobrom mnohí závidieť. Aj preto mi veľmi záležalo na tom, aby sme si čo naj dôstojnejšie pripomenuli výročie profesora Šabika. Správne som odhadoval, že jubilant o kolokviu nebude chcieť ani počuť a budem ho musieť dlho presviedčať, podobne ako to bolo v prípade profesora Libu. Spočiatku boli obaja

proti, nie preto, že by nechceli, ale úcta a vážnosť, ktorú sme im hodlali podujatím preukázať, sa im zdala neprimeraná. Skromne tvrdili, že nič výnimočné v živote nevykonali, že si robili len svoju prácu. Napokon predsa súhlasili.“

Na kolokviu vystúpil kardinál Ján Chryzostom Korec, prof. Viliam Marčok, prof. Ladislav Šimon, prof. Peter Liba, prof. Andrej Červenák, prof. Miloš Mistrik, prof. Pavol Koprda, prof. Juraj Glovňa, prof. Dagmar Inštorisová, prof. Ivan Stadruker, prof. Jaroslav Chovanec, prof. Eva Kapsová, prof. Jozef Vladár, prof. Mária Bátorová, prof. Edita Gromová. Zo spisovateľov Ladislav Ťažký, Ľuboš Jurík, Andrej Ferko, Miroslav Blahynka, František Štraus, Eduard Chmelár a ďalší.

Milan Rúfus zložil Vincentovi Šabíkovi báseň *Podivuhodný poštár*, ktorú na kolokviu zarecitoval riaditeľ Divadla Andreja Bagara Ján Greššo. Verše Vincentovi Šabíkovi napísali aj iní básnici: Ján Švantner, Michal Chuda, Teofil Klas, Emil Holečka, Pavol Stanislav, Jozef Mihalkovič, Ľudovít Fuchs, ku ktorým som sa pripojil aj ja. Básne s viacerými odbornými štúdiami vyšli v zborníku *Medzi literatúrou, umením a kultúrou*. Publikáciu dopĺňa aj obsiahla biografía tvorivých a životných medzníkov Vincenta Šabíka.

V knihe je aj 40-stranový rozhovor s prof. Šabíkom, ktorý som pripravil špeciálne do tejto publikácie. V úvode rozhovoru som napísal: „Na záver kolokvia o živote a diela prof. PhDr. Vincenta Šabíka, jubilant povedal, že intelektuál by sa nemal zaoberať sám sebou a vystupovať s autoreferenčnými prejavmi, pretože zmysel jeho existencie je hlbší. Súhlasím i nesúhlasím s ním. Pokiaľ je takýto prejav narcistický, samoučelný a strojený, Vincent Šabík má pravdu. Iné je, ak je výpoveď, spomienka či iný druh spovede úprimný, pravdivý a presvedčivý. Vtedy to má zmysel i význam, dokonca by malo byť samozrejmosťou povedať o sebe čo najviac, aj také veci, na ktoré sa nikto doteraz nepýtal. To je podstata aj tohto rozhovoru, cieľom ktorého je dozvedieť sa o profesorovi Šabíkovi čo najviac a v dobrom ho vyprovokovať, aby spomínal a hlbšie uvažoval nad doterajším životom. Nejde o klebety, ale o seriózne zamyslenie sa nad tým, čo mu život dal a čo zobral. Ale aj, čo životu dal on a čo z neho zobral.“

Odpovede stojí za to si prečítať i po rokoch. Koľko pravdy a múdrosti prof. Šabík vyriekol... Aj preto som mohol rozhovor ukončiť poznámkou: „Skôr než vám, vážený pán profesor, poďakujem za rozhovor, ktorý je síce dosť dlhý, ale ani zd'aleka nie vyčerpávajúci, rád by som povedal, že vás považujem za svojho učiteľa, aj keď ste ma nikdy neučili. Rozvážneho, múdreho, i keď večne nespokojného a niekedy na prvý pohľad až morózneho. Najviac sa mi na vás páči, že ste vždy boli skromný a nikdy, v žiadnej funkcii či pozícii, ste sa nevyvyšovali. Vždy ste pomáhali, neraz aj vtedy, keď to dotýčny ani netušil a možno to dodnes ani nevie, pretože o svojich dobrých skutkoch nehovoríte. Považujete to za samozrejmosť, tak vás to doma naučili. Nemáte rád zlých, zákerných či inak pokrivených ľudí. Ste citlivý a každá nepravosť a zloba vás trápi. Aj preto si vás vážim, aj preto vás považujem za svojho učiteľa, aj preto s vami rád chodím po našom kraji, aby sme objavili či znovu našli to, 'po čo chodíme', ako hovoríeva náš spoločný priateľ, básnik Milan Rúfus. Obdivujem aj vašu pokoru vo vzťahu k pôde, ktorá nás živí, ale aj hlboký a úprimný vzťah k našej histórii a k všetkému slovenskému. Záležalo a záleží vám na našom Slovensku, na tom malom fliačiku na našej planéte. Záleží vám na ľuďoch, na opravdivých a čistých vzťahoch. Rovnako vám záleží na našej Katedre kulturológie FF UKF a na našich študentoch. Je potešením, radosťou i zadosťučinením mať vás za priateľa, kamaráta a kolegu. Aj preto vznikol tento rozhovor, aj preto vznikol tento zborník.“

Tretím oslávencom na katedre bol prof. Dalimír Hajko, ktorému sme tiež zorganizovali kolokvium. Uskutočnilo sa 17. júna 2009. Za Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre oslávenca úvodným príhovorom pozdravila prorektorica doc. Ružena Žilová, za Filozofickú fakultu prof. Zdenka Gadušová, za katedru som mal česť povedať pár slov ja a za študentov Erika Kováčová. V príhovore som spomenul: „Jedného dňa mi zavolať profesor Hajko, že čo by som povedal na to, keby prestúpil na našu katedru. Na otázku, čo ho k tomu vedie, mi odpovedal: 'Na vašej katedre sú dobré vzťahy, nemávate zbytočné porady a ty ako vedúci si pokojný, vyrovnaný človek, navyše dobrý organizátor.' Na katedru sme ho zobrali nie preto, čo povedal, ale preto, že je uznávaným filozofom, erudovaným literárnym vedcom a obľúbeným pedagógom. Navyše dobrým, úprimným človekom. Tak sa profesor Hajko stal členom našej katedry, na ktorej sa, ako sám tvrdí, cíti dobre, a preto rád chodí do Nitry. To je pochvala nielen pre katedru, ale aj pre mňa. Od začiatku mi bolo jasné, že Dalimír Hajko potrebuje v práci voľnosť a nie zaťažovanie katedrovými úradnickými povinnosťami. Z vlastnej skúsenosti viem, že voľnosť u takých ľudí, ako je on, prinesie väčší úžitok nielen jemu, ale aj ostatným, teda i celej katedre. Napríklad v podobe kvalitnej monografie či dobrého referátu na významnej konferencii alebo v podobe zaujímavej prednášky. Tým, že profesor Hajko je málo zhovorčivý a o svojom súkromí nehovorí, veľa o ňom nevieme, často ani to, na čom momentálne pracuje. Keď čas dozreje, zakaždým príde a povie, čo sa mu podarilo urobiť. Spomínam si napríklad na moment, keď mi naradostnený oznámil, že dopísal knihu o indickej filozofii. Rovnako dobre si pamätám na smútok v jeho očiach, keď mu Ministerstvo kultúry SR nepridelilo na knihu dotáciu. Najsilnejšie na mňa zapôsobilo stretnutie, keď sa mi zdôveril, že je vážne chorý a čaká ho dlhá, nepríjemná liečba. Zaskočilo ma to a ťažko som hľadal slová. Potom som svojho kolegu a priateľa objal s presvedčením, že sa z toho dostane. Veril som tomu, sám som prešiel podobnými problémami a dostal som sa z toho len preto, že som veľmi chcel. A profesor Hajko veľmi chce, aj preto v súčasnosti úspešne prekonáva jednu prekážku za druhou.“

Na kolokviu s bohatým kultúrnym programom, ktoré zabezpečovali študenti a pedagógovia katedry, vystúpili s príspevkami: prof. Andrej Červenák, prof. Cyril Diatka, prof. Pavel Fobel, prof. Slavomír Gálik, prof. Vasil Gluchman, prof. Zdenko Kasáč, prof. Roman Králik, prof. Peter Liba, prof. Erich Mistrík, prof. Anna Remišová, prof. Vincent Šabík, prof. Jozef Vladár, doc. Igor Lomnický a ďalší. Príspevkami, ktoré možno nazvať skôr esejami zaujali spisovatelia Anton Hykisch, Slavomíra Očenášová-Štrbová, Viktor Timura a Ladislav Volko.

Hodnotným vyvrcholením kolokvia je vzácny zborník s obsiahlou chronológiou udalostí života, tvorivých aktivít a ohlasov na tvorbu Dalimíra Hajka z pera literárneho vedca a spisovateľa Júliusa Lomenčíka. Kniha je dotvorená ilustráciami jedného z najlepších slovenských grafikov Igora Rumanského.

Príjemne ma prekvapilo, keď aj k môjmu životnému jubileu starší kolegovia navrhli spraviť podobné kolokvium a potom vydať zborník. Zdalo sa mi to prehnané, veď som bol spomedzi jubilantov najmladší (mal som len päťdesiat päť rokov). Aj preto som kolokvium odmietol, ale so zborníkom som na prosbu dekanky fakulty prof. Gadušovej súhlasil. Úvody – príhovory do zborníka *Časy a čas* napísali: rektor UKF prof. Libor Vozár, predseda Slovenskej akadémie vied prof. Jaromír Pastorek, dekanka Filozofickej fakulty UKF prof. Zdenka Gadušová, zakladateľ Katedry kulturológie a dvojnásobný rektor UKF prof. Peter Liba a za študentov Veronika Moravčíková. V zborníku sa k mojej tvorbe vyjadrilo viacero pedagógov, historikov, spisovateľov a umelcov. Okrem podrobnej chronológie zo života a tvorby od Júliusa Lomenčíka,

je v zborníku obsiahly rozhovor so mnou, ktorý urobila Erika Kováčová. Obsiahlejší rozhovor so mnou nikto doteraz neurobil. Na konci zborníka je zamyslenie, o ktoré ma požiadal editor zborníka profesor Liba. Uvediem aspoň časť z neho, ktorá ma trochu viac charakterizuje: „Známy uhorský palatín a milovník literatúry Juraj Turzo mal vo všetkých knihách úhľadným písmom napísaný rukopisný exlibris Vive ut vivas Ži, aby si žil.) Výstižná myšlienka, ku ktorej ťažko niečo dodať, mi napadla, keď ma zostavovatelia zborníka, o ktorom som pred časom ani netušil, požiadali, aby som napísal pár viet na záver. Priznávam, bola to pre mňa dosť ťažká úloha. Zamýšľať sa nad tým, ako som dosiaľ žil, prečo práve tak a nie inak... Rozmýšľať, prečo som robil to, čo som robil, a nie niečo iné... Uvažovať, či som urobil veľa alebo málo. Čo je zmyslom, filozofiou života? Ved' pri tom sa nielen ja, ale zaiste každý niekedy pristaví, ale už ťažšie sa o tom hovorí a píše. Vzletnými slovami to možno dokážu pretlmočiť filozofovia, odborne opísať psychológovia, ale mne sa zdá, že nech by som povedal či napísal čokoľvek, vyznelo by to ako fráza. Mojmím najlepším dôkazom takého 'turzovského' žitia sú knihy, ktoré som napísal, či kultúrne podujatia, ktoré som zorganizoval, ale najmä ľudia, ktorých som svojou tvorbou, priateľstvom, kamarátstvom, stretnutím oslovil a možno čímisi aj obohatil. [...] Pri spiatočnom pohľade vidím, že cesta osudu sa mi často zvláštne zakľukatila, ale odvtedy, ako som začal vnímať svet, bola takmer vždy spojená s písaním a tlačeným slovom. Vďaka otcovi som rástol obklopený knihami a to ma na celý čas poznačilo. Neskôr som síce túžil po iných múzach, ale napokon som rád, že si ma našli práve múzy poézie a literatúry faktu. Stal som sa novinárom, historikom, básnikom, spisovateľom – dobrovoľným 'nevoľníkom' pera a papiera, ktorý neváha ísť so svojimi myšlienkami – a tým neraz aj s kožou – na trh. Životnými milníkmi sa mi, najmä v ostatných rokoch, stali len a len knihy. No napriek všetkému, aj sklamaniam a problémom, ktoré s písaním súvisia, musím úprimne povedať, že som za to vďačný. [...] Dnes už viem aj to, že kedysi dávno ma postretlo ešte jedno zvláštne šťastie. Medzi tým, ako som písal knihy literatúry faktu, mi pravidelne na dušu kloпали básne – moje najkrajšie malé príbehy. Písal som ich pre seba, ale zároveň som cítil, že sa nimi chcem prihovoriť aj ostatnými. Bez veľkých slov, nenápadne – potichu. Vediať, že človek nemusí kričať, aby ho ostatní počúvali. Iným druhom šťastia a radosti sú kultúrne podujatia, ktoré pripravujem. Mám pocit vnútorného naplnenia a zadosťučinenia, keď môžem ľudom sprostredkovať a odovzdať umelecké dielo, poukázať na talent, prispieť k umeleckému zážitku. Rád pomáham umelcom, ktorí v dnešnej dobe nemajú veľa príležitostí ukázať verejnosti, čo dokážu. Viacerí o mne tvrdia, že som 'kultúrny manažér' (moderné pomenovanie, ktoré sa do sveta kultúry ani veľmi nehodí). Ved' kultúru by sme nemali veľmi manažovať, do kultúrneho prostredia by sme sa mal rodiť, kultúra by nás mala obklopovať, vychovávať, mali by sme sa s ňou stretávať na každom kroku, mali by sme byť jej súčasťou. [...] Isté obdobie som stál blízko veľkej politiky. Bola to dobrá škola, obrovská príležitosť nahliadnuť za dvere, kam sa bežný človek nedostane. Videl a počul som, ako rozmýšľajú a konajú najvplyvnejší ľudia sveta. Pozeral som im do tváre a pýtal sa sám seba, či sú to tí najsprávnejší. Neraz som vnútorne zaplakal... Predsa len najbližšie mám k jednoduchým, úprimným ľuďom, ktorí sú často väčšími osobnosťami ako tamtí. Blízko mám aj k starým ľuďom, od ktorých sa môžem veľa naučiť, ale oslovujú ma i mladí, dychtiví po nových poznatkoch. Mám radosť zo šikovných, tvorivých študentov, ktorí vedia, čo chcú, pritom sú pracovití, ale aj skromní. Tým rád odovzdam svoje skúsenosti a učím ich vnímať svet tak trochu aj mojimi očami. U všetkých bez rozdielu najskôr hľadám dušu, srdce. To je to najdôležitejšie, čo robí človeka človekom.“

Osobitnou kapitolou v činnosti našej katedry počas môjho vedenia bola publikačná činnosť. Starší kolegovia s publikovaním nemali problém. Horšie to bolo s mladšími kolegami, ktorí sa neraz sťažovali, že sa ťažšie presadzujú a nemajú veľa možností publikovať. Navrhol som, aby sme v rámci Kulturologickej spoločnosti začali vydávať zborníky a knihy a nemusíme byť od nikoho závislí. Založili sme teda knižnú edíciu *Studia culturologica* a pomocou grantov Ministerstva kultúry SR sme začali vydávať knihy. Všetky v peknej grafickej úprave, v tvrdej väzbe. Navyše v slušnom náklade a obsahovo garantované zodpovedným redaktorom. Myslel som si, že mladší kolegovia sa pustia do vydávania s elánom, ale táto činnosť ich veľmi neoslovovala. A tak vydávanie kníh ostalo na mne, od vypisovania grantov, zháňania príspevkov, ich apretovania, zabezpečenia grafika, vytlačenia až po tisíc iných drobností, spojených s vydaním.

Začali sme s profilovými zborníkmi venovanými určitým slovenským kultúrnym osobnostiam. Prvou takou publikáciou bol zborník *Kultúrno-politický profil Vavra Šrobára*, ktorý vyšiel v roku 2005, druhou bola monografia prof. Petra Libu *Kultúra / literatúra* (2005), ktorú sme vydali k jeho životnému jubileu. Treťou publikáciou bol zborník *Časové reflexie* (2005), štvrtou zborník z kolokvia (*D*)*otváranie literárnych hodnôt Petra Libu* (2006). Potom nasledoval zborník (*Ne*)*naplnený čas Pavla Straussa* (2006), zborník zo Šabíkovho kolokvia *Medzi literatúrou, umením a kultúrou* (2008), monografia Petra Libu *Prieniky do literatúry a kultúry* (2009), zborník z kolokvia o živote a diele Dalimíra Hajka *Cestami filozofie a literatúry* (2009), zborník k môjmu životnému jubileu *Časy a čas* (2010), výber z mojej poézie *Naboso* (2010), zborník *Svedectvá Ladislava Ťažkého a nás ostatných* (2011). Poslednou publikáciou bol zborník *Kultúrne posolstvá Ladislava Hanusa* (2012). Za sedem rokov sme vydali dvanásť publikácií, čo je celkom slušná produkcia. Mohlo ich byť však ešte viac, keby mladší kolegovia boli viac tvorivejší a chceli svoje práce knižne publikovať.

Ďalšou zaujímavou činnosťou katedry boli výstavy v *Galérii na schodoch*. Vestibul, schodište a chodby okolo katedry sa mi zdali fádne a smutné. A tak som prišiel s myšlienkou založiť galériu, ktorá sa dekanke Zdenke Gadušovej zapáčila. Presvedčal som všetkých, že budeme robiť pravidelné vernisáže, na ktoré príde veľa ľudí aj tým, že výtvarník si pozve svojich známych. A každou cudzou návštevou robíme reklamu fakulte, univerzite a v neposlednom rade aj katedre. Veď, koľkí ani netušia, že na Hodžovej ulici sídli časť Filozofickej fakulty UKF. Dekanka dokonca súhlasila, že môžeme na vernisážach ponúknuť čašu vína s pagáčikmi aj študentom. A tak sme kúpili všetko potrebné, na chodby namontovali profesionálny závesný systém, galerijné svetlá a mohli začať organizovať výstavy. Vernisáž prvej výstavy bola 23. októbra 2008, na samostatnej výstave sa predstavila známa slovenská výtvarníčka Naďa Rappensbergerová.

Vernisáže výstav sa vyznačovali tým, že kultúrny program zabezpečovali študenti, ktorí vernisáže sami moderovali. Okrem profesionálneho komisára na vernisáži vystúpili vždy dvaja študenti ako vicekomisári. Musím povedať, že mnohé ich vystúpenia boli vynikajúce. Nejednen autor výstavy tvrdil, že študenti mali lepšie názory a postrehy ako renovovaní kunsthistorici. Toto tiež patrilo k netradičnej forme vyučovania, lebo na katedre kulturológie sa vyučuje aj výtvarné umenie.

Zaujímavé sú mená výtvarníkov, ktorí vystavovali v Galérii na schodoch: Zo slovenských autorov Vincent Hložník, Orest Dubay, Ladislav Snopko, Ján Kulich, Mikuláš Klimčák, Klára Patakiová, Marián Polonský, Tibor Bártfay, Eva Trizuljaková, Stanislav Harangozó, Stanislav

Mikuš, Karol Kállay, Štefan Pelikán, Naďa Rapespergerová, Miroslav Cipár, Zuzana Hložníková, Orest Dubay ml., Ruth Dubayová, Pavol Hammel. Z mladších autorov sa predstavili: Oto Szabó, Miloš Prekop, Lucia Černeková, Lukáš Kubala, Michal Mráz, Iva Paštrnáková, Melita Gwerková, Miroslava Mitošinková, Yvonne Vavrová, Marián Vida, Martin Karolčík, Marina Širáňová, Lenka Lukačovičová, Ivan Kováčik, Tibor Kavecký, Miroslav Knap, Jaroslav Uhel, Marián Komáček, Ľubica Malovecká, Zotán Enzoé Nagy a ďalší.

Vystavovali aj zahraniční umelci z Talianska Sauro Montesi, Maria Luisa Erroi, Daniela Acciarri, Ludovica Ros, Maria Ferrara, Giorgio Bisio, Caterina Caldora, Raffaele Morgioni, Antonella Ricci, Sergio Raffo, Anna Galanga, Claudio Spoletini, Fabio Castagna, Giuliana Fiacconi, Neddi Gianrossi, Renato Tagliabue, Pilar Segura, Pietro Farina, Antonio Albanese, Chiara Borsi, Pasqualino Festa, Andrea Puca, Fabrizio Petrillo, Giacomo Gallarini, Giana Mora, Yolanda Mediavilla, Sauro Montesi, Giampaolo Muliari, Miriam Risola, Fabrizio Petrillo.

Z Ruska sa predstavili výtvarníci Alexander Trifonov, San San, Vitalij Kopachev, z Bieloruska Yan Yareska, Hadun Nadzeya, z Ukrajiny Bohdan Pančišin, z Chorvátska Eugen Varzić, Ljiljana Barković, Vedran Silipetar, zo Slovinska Etko Tutta, Klemen Brun, Jože Šubić, zo Švédska Vladimír Stoces, Jozefina Nerell, z Nemecka Kamil Schwarz. Nechýbali ani českí umelci: Jiří Salajka, František Tomík, Pavel Vácha, Ivan Bukovský a Jiří Neuwirt. Vystavovali aj známi kovačičskí insitní umelci.

Kto sa len trochu zaoberá výstavnou a galerijnou činnosťou, vie aké problémy sú s organizovaním každej výstavy. Od získania dobrého autora, cez prevoz umeleckých diel, inštaláciu až po samotnú vernisáž. Musím povedať, že študenti sa radi zapájali do tejto činnosti. Logo *Galérie na schodoch* vytvoril vynikajúci maliar a grafik Miroslav Cipár, ktorý je autorom mnohých známych značiek a log kultúrnych podujatí a firiem.

Ďalším veľmi obľúbeným podujatím boli besedy s významnými osobnosťami, ktoré sme pravidelne robili v Starom divadle v Nitre. Aj na tieto besedy naši študenti zabezpečovali nielen kultúrny program, ale vždy dve – tri dvojice viedli na javisku s hosťom rozhovor, čo bolo pre nich veľmi zaujímavé. Nielen samotný rozhovor, ale aj náležitá príprava naň. Na besedu napríklad prišiel bývalý prezident Rudolf Schuster, kardinál Ján Chryzostom Korec, hudobný skladateľ Ladislav Burlas, huslista Peter Michalica, lekár Jaroslav Siman, umelecký fotograf Karol Kállay, herci Emília Vášáryová, Božidara Turzonovová, Eva Pavlíková, Marián Geišberg, František Kovár, Ján Greššo, hudobník Vašo Patejdl, moderátorka Adela Banášová, spisovatelia Andrej Chudoba, Ladislav Ťažký, Ladislav Zrubec, evanjelický kňaz a spisovateľ Daniel Šovc, maliar Miroslav Cipár, novinárka Oľga Prekopová a ďalší. Na besedu prišiel aj minister školstva Martin Fronc.

Emília Vášáryová do kroniky z besied napísala: „Ďakujem za príjemný podvečer, za výborné, zmysluplné otázky. Boli ste skvelo pripravení a mne bolo s Vami dobre. Želám Vám všetko najlepšie a držím palce, nech sa Vám darí vo Vašom profesionálnom živote. Potrebujeme Vás.“

Eva Pavlíková: „Ak to, čo sme spolu zažili dalo niečo aspoň jednému človeku, budem šťastná. Boli ste skvelí. Želám Vám všetko dobré a splnenie aj tých najtajnejších túžob.“

Adela Banášová: „Bolo mi veľmi dobre, vždy je dobre s ľuďmi na rovnakej vlnovej frekvencii. Tak som rada a držím palce v tom, aby ste vždy robili to, čo Vás baví.“

Andrej Chudoba: „Sympatickým poslucháčkam a poslucháčom katedry kulturológie veľa šťastných dní a rokov do budúceho života s mottom: Vždy byť sám sebou.“

Daniel Šovc: „Najvd'áčnejšie je byť v živote lekárom, kňazom a zaľúbeným. Lekár nikoho nemôže donútiť, aby sa uzdravil, kňaz, aby mu verili, zaľúbený, aby ho ľúbili. Všetkým nám zostáva iba čakať, že tí, ktorých milujeme, raz si nás možno všimnú.“

Jozef Banáš: „Skladám úctu a vďaku pedagógom a študentom katedry, že veľa robia pre povznesenie kultúry a kultivovanosti národa.“

Zo zápisov v kronike je zjavné, že besedy boli zážitkom aj pre hostí, ktorí medzi nás prišli. Nezvyčajnú atmosféru mala beseda s detským lekárom prof. Jaroslavom Simanom, ktorý mal za sebou viacero transplantácií obličiek u detí, dokonca aj srdca. Navyše úspešne oddelil siamské dvojčatá. Zárok, ktorý odmietli vo viacerých svetových zdravotníckych zariadeniach, Jaroslav Siman so svojím tímom urobil.

Na konci besedy sa na javisko rozbehli malé dievčatká Andrejka a Lucka Tóthové a utekali k svojmu záchrancovi. Moment prekvapenia bol skutočne dojímavý. Bez toho, aby profesor Siman o tom vedel, pozvali sme na výlet do Nitry nielen malé dievčatká, ale aj ich rodičov. (Pricestovali z Krásnohorského Podhradia.) Ukázali sme im mesto, pozvali na obed a naše študentky s dievčatkami vyrobili pre prof. Simana darček.

Po skončení Jaroslav Siman do kroniky napísal: „Dnes som mal úžasné šťastie, že som sa mohol podieľať na krásnom popoludní, naplnenom úprimným záujmom a pochopením. Nadšenie, ktoré prýštilo z každej časti programu a z každého príspevku, ma ubezpečilo, že študenti katedry kulturológie prekypujú citom, zaniietenosťou a nadšením. Prajem všetkým, aby žili krásny život naplnený šťastím a radosťou z neho. Ďakujem aj svojmu priateľovi Jozefovi Leikertovi, že mi daroval krásne chvíle dnešného dňa.“ Samostatne ešte dopísal vetu: „Som veľmi rád, že som sa so svojím šťastím mohol podeliť aj so svojimi Tóthovcami, hlavne s Andrejkou a Lucinkou.“ Pani Melinda, matka dievčat, pripísala: „Ďakujeme za nevšedné pozvanie, bol to pre nás krásny zážitok.“

Väčšina besied bola v divadle a veľkou výhodou bolo, že nám priestory poskytovalo zadarmo. Škoda, že technici kdesi stratili nahrávku z besied, pretože sme zo stretnutí chceli vydať knihu rozhovorov.

Výbornú spoluprácu sme mali aj s vedením Divadla Andreja Bagara, kde sme robili slávnostné odovzdávanie Cien Pavla Straussa. Viacerí ani nevedia ako cena vznikla, preto pripomeniem, čo som napísal do knihy *(Ne)naplnený čas Pavla Straussa*: „Po príchode na Katedru kulturológie som rozmýšľal, čím ozvláštniť a obohatiť štúdium kulturológie, ktoré je pre študentov zaujímavé, ale najmä v dnešnej dobe, keď kultúra a kultúrnosť akoby sa vytrácali z nášho života i nesmierne potrebné. Aj preto som inicioval založenie Kulturologickej spoločnosti, ktorú tvoria študenti a pedagógovia katedry kulturológie nitrianskej filozofickej fakulty. Už pri zakladaní tejto spoločnosti som bol presvedčený, že jej, ako i katedre kulturológie, nehovoriac o Filozofickej fakulte a samotnej Univerzite Konštantína Filozofa, by prislúchalo udeľovať celoslovenskú cenu v oblasti kultúry a umenia významným osobnostiam, ktoré výrazne zasiahli do vývoja slovenského umenia a kultúry. Návrhom sa nadchli nielen pedagógovia katedry, ale aj študenti. Otázkou bolo, po kom cenu pomenovať. Dlhو som nemusel loviť v pamäti, ani hľadať kdejaké zdôvodnenia či iné argumenty. Cena by mala niesť meno Pavla Straussa, humanistu, spisovateľa, lekára, ktorý dlhé roky žil v Nitre. Z Domova slovenských spisovateľov v Budmericiach, kde som bol na tvorivom pobyte, som zatelefonoval prof. Petrovi Libovi a spýtal som sa na jeho názor. Potvrdil mi, že vhodnejšiu osobnosť viazucu sa nielen na umenie, ale aj Nitru, nemáme. Povzbudený týmto názorom som zašiel za dekanom

Filozofickej fakulty a vysvetlil jej zámer iniciovať udeľovanie ceny. Očakával som, že bude mať tisíc výhovoriek (ako zvyknú mať šéfovia), veď zriadiť celoslovenskú cenu nie je jednoduchá záležitosť. Profesorka Zdenka Gadušová sa na mňa pozrela svojimi modrými očami a bez zaváhania povedala pre ňu typické: 'No dobre.' Na to jej 'No dobre' som si pomaly zvykol. S čímkofvek som za ňou prišiel a požiadal ju o spoluprácu, nikdy nepovedala nie, ale hľadala možnosti, ako pomôcť aktivitám našej katedry. Pritom vedela, že ide nielen o katedru, ale aj o fakultu a univerzitu. Nedalo mi, aby som ju neupozornil na neprajníkov a závistlivcov, ktorí istotne budú mať výhrady. Obavy nemá, lebo všetky naše akcie majú úroveň a pomáhajú zvyšovať renomé celej školy. Po tomto súhlase som navštívil MUDr. Jozefa Straussa, syna Pavla Straussa, aby som od jeho rodiny získal súhlas pomenovať cenu. Bol prekvapený a dojatý, že také významné ocenenie chceme pomenovať po jeho otcovi. Tak sa zrodila Cena Pavla Straussa za trvalý prínos do oblasti kultúry a umenia. Kulturologická spoločnosť schválila štatút a ustanovila 5-člennú komisia na udeľovanie cien. [...] Návrhy kandidátov na cenu podávali študenti, ale pri výbere mala rozhodujúce slovo komisia, ktorá s definitívnou platnosťou rozhodla, že prvú Cenu Pavla Straussa dostane Ján Chryzostom kardinál Korec a herečka Emília Vášáryová.“

Ceny sa prvý raz odovzdávali 8. novembra 2005. Po slávnostnom príhovore dekanky fakulty Zdenky Gadušovej, som vystúpil za organizátorov a povedal, že „... pri potulkách svetom a návštevách svetových univerzít som si všimol, že katedry kulturológie alebo zameraním podobné katedry patria medzi najvýznamnejšie a najdôležitejšie katedry. Sú doslova výkladnými skriňami jednotlivých univerzít, aspoň tých prestížnych, ktoré vo svete niečo znamenajú. [...] Pri všetkej skromnosti si dovoľím povedať, že nitrianska katedra kulturológie má ambície stať sa výkladnou katedrou Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Napokon má na to všetky predpoklady, najmä podporu vedenia filozofickej fakulty a predovšetkým jej dekanky. Aj preto sa naša katedra kulturológie rozhodla zorganizovať a odovzdávať raz v roku ceny významným slovenským umelcom za ich trvalý prínos do oblasti kultúry a tým oceniť všetko, čo spravili pre slovenskú kultúru a umenie. Myšlienka krásna a isto i neskromná, veď na Slovensku niet katedry, ktorá by organizovala takéto významné podujatie, prerastajúce hranice fakulty, univerzity, ba i mesta a kraja. Udeľovanie cien Pavla Straussa má totiž širšie celoslovenské poslanie.“ Ďalej som spomenul, že pri pomenovaní ceny sme dbali o to, „... aby niesla meno človeka čestného, charakterného, ktorý sa vyznačoval svojím kulturologickým rozhľadom a umením a jeho celoživotné dielo dosiahlo svetovú úroveň. Takýmto vzácnym človekom sa nám hneď od začiatku javil doktor Pavol Strauss. Človek nanajvýš skromný a pokorný, pred sebou, pred svojou tvorbou, ale predovšetkým pred ľuďmi a Bohom. Málokto miloval život tak ako on. Aj keď sa s ním nemaznal a kládol mu jednu prekážku za druhou, zostal vždy milým, láskavým a usmievaným. Nielen ako lekár pomáhal ľuďom a nikdy nikomu nepovedal nie, keď ho niekto o niečo žiadal. Navyše vedel odpustiť aj svojmu najväčšiemu nepriateľovi. Pritom ani raz nezanevrel na svet, ale ako málokto sa vedel pohrúžiť do vrúcnej modlitby a meditácie s Bohom. [...] Doktor Strauss bol všestranným umelcom, kulturológom v pravom slova zmysle. Škoda, že už nežije, určite by bol našim externým pedagógom, dobrým, láskavým učiteľom, ktorého by mali študenti radi a vážili by si ho. A nám starším by bol dobrosrdečným kolegom a priateľom... Žiaľ, nie je to už možné. Aspoňže nám ostali vzácne myšlienky, z ktorých môžeme čerpať, v ktorých môžeme nachádzať múdrosť a poučenie. Jeho tvorba je dielo vzdelaného lekára, hudobníka, znalca výtvarného umenia, literatúry a filozofie.“

Úmyselne som vybral dlhší citát o Pavlovi Straussovi, lebo mnohí o ňom už veľa nevedia. Nevie, ako je to teraz, ale počas môjho pôsobenia na katedre, sme veľa čerpali z jeho diela a myšlienok. Škoda, že nám nevyšiel zámer vydať každý rok jedno jeho dielo, ktoré sme chceli prezentovať pri slávnostnom odovzdávaní Straussových cien.

Naša myšlienka však nezapadla prachom. Na jednom oceňovaní prišiel politik František Mikoško, ktorého som prosil, či by nám nevedel pomôcť s každoročným vydávaním jedného Straussovho diela. V tom čase nemohol, ale o nejaký čas sa ohlásil, že má možnosť vydať desať veľkých zväzkov a editorstva sa ujme prof. Július Pašteka. Mal som obrovskú radosť, že naša myšlienka sa nestratila a postupne vyšiel reprezentatívny desaťzväzkový výber z tvorby Pavla Straussa.

V ďalšom ročníku sa laureátmi ceny stali básnik Milan Rúfus a operný spevák Peter Dvorský. Odovzdávanie cien bolo rovnako ako predošlé slávnostné a dojímavé, najmä básňami Milana Rúfusa, ktoré spamäti recitoval člen činohry SND Štefan Bučko. Ale aj spevom Petra Dvorského, ktorého na klavíri sprevádzal koncertný majster Marián Lapšanský.

Pred odovzdávaním cien som spomínal kolegom a študentom, že by sme počas ceremoniálu mohli Milana Rúfusa navrhnúť na Nobelovu cenu za literatúru. Všetci súhlasili, a tak som na odovzdávaní cien prečítal list, ktorý sme po skončení zanesli na hlavnú poštu v Nitre. „Vážená Švédska akadémia, vážený Výbor pre Nobelove ceny, vážený pán predseda výboru Per Wästberg, vážený pán sekretár Horace Engdah, vážení členovia výboru Kjell Espmark, Katarina Forstensonová a Lars Forsell. Kulturologická spoločnosť, pozostávajúca z pedagógov a študentov Katedry kulturológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, navrhuje na Nobelovu cenu za literatúru v roku 2007 popredného slovenského básnika Milana Rúfusa, ktorý sa narodil 10. decembra 1928 v Závažnej Porube. Ide o najvýznamnejšieho súčasného slovenského básnika, ktorý dávno prerástol hranice Slovenska a je známy širokej verejnosti aj v zahraničí. V prílohe prikladáme všetky potrebné materiály, ktoré sú potrebné na nomináciu na Nobelovu cenu. Veríme, že Výbor pre Nobelove ceny Švédskej akadémie zoberie do úvahy náš návrh a Milan Rúfus sa v budúcom roku stane laureátom Nobelovej ceny za literatúru. Naš najväčší súčasný básnik si túto najprestížnejšiu literárnu cenu právom zaslúži.“

Ako je známe, Milan Rúfus Nobelovu cenu nedostal, čo je veľká škoda.

V roku 2007 Cenu Pavla Straussa získal lekár Jaroslav Siman a husľový virtuóz Peter Michalica, v roku 2008 výtvarník Miroslav Cipár a spevák a hudobný skladateľ Pavol Hammel, v roku 2009 choreograf a zakladateľ Lúčnice Štefan Nosál a umelecký fotograf Karol Kállay, v roku 2010 hudobný skladateľ Ladislav Burlas a režisér Jozef Bednárík. Cenu za rok 2011 dostal básnik a prekladateľ Viliam Turčány a herečka Božidara Turzonovová, za rok 2012 speváčka ľudových piesní Darina Laščiaková a scénograf Jozef Ciller.

Mojim odchodom z Nitry, keď som sa od letného semestra v roku 2013 stal dekanom Fakulty masmédií Paneurópskej vysokej školy v Bratislave, hrozilo, že sa odovzdávanie Straussových cien skončí, čomu som nechcel uveriť a nabádal som kolegov v Nitre, aby sa ceny ďalej odovzdávali, aj keď prechodne sa udeľovania cien so súhlasom Straussovej rodiny, presunulo do Liptovského Mikuláša. Tam sídli a agilne pracuje Spolok priateľov MUDr. Pavla Straussa. Členovia spolku sa rozhodli tesne pred Vianocami, 22. decembra 2013, odovzdať Cenu Pavla Straussa za rok 2013 v Kostole sv. Petra z Alkantary v Liptovskom Mikuláši – Okoličnom. Odovzdávanie ceny bolo spojené s veľkým vianočným koncertom. Cenu dostal známy prekladateľ z ruského jazyka Július Rybák, ktorý napísal niekoľko kníh o Pavlovi Straussovi.

Prekvapilo ma, keď mi organizátori oznámili, že cenou budem poctený aj ja. Ani vo sne by mi nenapadlo, že túto cenu niekedy dostanem. Pri jej preberaní som si na všeličo spomenul a bol to pre mňa mimoriadne silný zážitok.

Veľkú radosť som mal, keď ma po čase na novom pracovisku navštívil dekan Filozofickej fakulty UKF v Nitre prof. Bernard Garaj, že filozofická fakulta a katedra kulturológie chcú pokračovať v udeľovaní cien a požiadal ma o pomoc a spoluprácu. S potešením som mu všetko povedal a písomne odovzdal celé know-how ceny. Bol som šťastný, že cena nezanikla a udeľuje sa dodnes. Verím, že tomu tak bude aj v nasledujúcich rokoch, veď na Slovensku je veľa významných osobností, ktoré si zaslúžia ocenenie. Prínosné je, že laureátov navrhujú študenti katedry kulturológie a odovzdávajú ju v súčinnosti s filozofickou fakultou a celou Univerzitou Konštantína Filozofa.

Od prvého ročníka Cien Pavla Strasusa som dbal o to, aby laudáciu k ocenením predniesla takisto významná osobnosť. Spomeniem aspoň niektorých: Herec, bývalý generálny riaditeľ SND Dušan Jamrich mal laudáciu na Emíliu Vášáryovú. Kardinálovi Korcovi slávnostnú reč povedal uznávaný spisovateľ Ladislav Ťažký. Petrovi Dvorskému riaditeľ Slovenskej filharmónie Marián Lapšanský, Milanovi Rúfusovi literárny vedec a kritik Vincent Šabík, Jaroslavovi Simanovi známy kardiochirurg Róbert Hatala, Petrovi Michalicovi rovnako známy patológ Ivan Hulín. Miroslavovi Cipárovi laudáciu predniesol politik a bývalý disident František Mikloško, Pavlovi Hammelovi textár a spisovateľ Boris Filan, Štefanovi Nosáľovi riaditeľ Lúčnice Marián Turner, Ladislavovi Burlasovi známy lekár Karol Kappeler, Karolovi Kállaya básnik a prekladateľ Lubomír Feldek, Jozefovi Bednáríkovi herečka Soňa Vlalentová, Viliamovi Turčánymi riaditeľka Literárneho informačného centra Miroslava Vallová, Božidare Turzonovovej herec František Kovár, Jozefovi Cillerovi divadelný kritik Ladislav Lajda a Darine Laščiakovej známy zberateľ ľudových piesní Ondrej Demo. Čo meno to osobnosť...

Súčasťou každého odovzdávania cien bol bohatý kultúrny program. Vystupovala napríklad Lúčnica; speváci Lucia Bíla, Katarína Hasprová, Peter Cmorík, Pavol Hammel, Darina Laščiaková, Emília Došeková, Hana a Petr Ulrychovci so skupinou Javory, Close Harmony Friends; operní speváci Peter Dvorský, Lubomír Popík; husľový virtuóz Dalibor Karvay, recitátori Dušan Jamrich, Štefan Bučko, Božidara Turzonovová, František Kovár a mnohí ďalší umelci.

Nemenej zaujímavé je, že ceny odovzdával rektor Libor Vozár a dekaní fakúlt: Zdenka Gadušová (filozofická fakulta), Eva Sollárová (fakulta sociálnych vied a zdravotníctva), Eva Szorádová (pedagogická fakulta), Bernard Garaj (filozofická fakulta), Lubomír Zelenický (fakulta prírodných vied), Attila Komszik (fakulta stredo európskych štúdií). Za Kulturologickú spoločnosť som mal česť ceny odovzdať ja.

Na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre je už tradíciou, že raz do roka rektor univerzity oceňuje najlepších pedagógov Cenou rektora a príslušní dekaní Cenou dekana, čo je pre pedagógov mimoriadna pocta. (Pochválím sa, že Cenu rektora som dostal štyri razy a raz Cenu dekana.) Spomínam to z dvoch dôvodov: Keď som bol dekanom, založil som po vzore akademických funkcionárov z UKF Cenu dekana, ktorá sa tiež tešila veľkej obľube. A keď som bol vedúci Katedry kulturológie UKF v Nitre, založil som Ceny vedúceho, ktoré sa udelili dva razy (lebo po mojom odchode nový vedúci katedry v tradícii nepokračoval). Pri prvom odovzdávaní cien 12. apríla 2011 som za prítomnosti dekana fakulty prof. Bernarda Garaja a prodekanu prof. Zdenky Gadušovej predniesol prejav. Spomenul som niektoré činnosti našej

katedry, preto si dovoľím časť odcitovať: „... na našej univerzite existuje viacero spôsobov oceňovania študentov i pedagógov. Napríklad každoročne udeľuje pán rektor Cenu rektora a pán dekan fakulty Cenu dekana. Pred niekoľkými rokmi som začal uvažovať o tom, ako by sme na patričnej úrovni ocenili najlepších a najšikovnejších študentov našej katedry. Zrodil sa nápad udeľovať Cenu vedúceho katedry, ktorý sa zapáčil aj ostatným kolegom – pedagógom, dokonca i študentom. Hľadáli sme termín, kedy by bolo najvhodnejšie, ale aj najdôstojnejšie tieto ceny odovzdávať. Nakoniec sme sa zhodli na tom, že udeľovanie cien by sme mohli spojiť s umeleckou prehliadkou študentskej odbornej a umeleckej činnosti, veď to napokon spolu aj súvisí. To je dôvod, prečo sme sa dnes stretli na akcii, ktorú sme nazvali Večer kulturológov. Želám si za vás všetkých, ktorí ste prišli do tohto tvorivého ateliéru, aby bol tento večer pekný, zaujímavý a pre ocenených aj výnimočný. Niekoľko slov k názvu Ceny vedúceho katedry, ktorá môže vyvolávať úsmev a niekto si možno pomyslí, že vedúci si samolúbo založil svoju cenu. Nie je to tak, pretože cena nie je pomenovaná po konkrétnom človekovi, ale po funkcii, ktorú zastáva, rovnako ako je založená Cena rektora a Cena dekana. Ľudia prichádzajú a odchádzajú, ale funkcie, či výstižnejšie povedané, dôvera a zodpovednosť viest' kolektív študentov a pedagógov, ostáva. Teda aj funkcia vedúceho katedry kulturológie zostane, pokiaľ bude táto katedra existovať. Bol by som rád, keby sa Cena vedúceho katedry kulturológie udeľovala, aj keď nebudem stáť v jej čele. Mojmím zámerom je každoročne oceniť dvoch najlepších, najšikovnejších a najvšestrannejších študentov. Jeden z nich dostane cenu za vynikajúce študijné výsledky a druhý za umelecko-tvorivú činnosť. Mali by to byť takí študenti, ktorí si nielenže príkladne plnia svoje školské povinnosti, ale robia aj čosi navyše. A práve to, čím sú výnimoční, by sme si mali všimnúť a patrične oceniť. Teší ma, že nápad udeľovať Cenu vedúceho katedry podporila pred dvomi rokmi aj bývalá dekanka a terazšia prodekanka profesorka Zdenka Gadušová, ale aj súčasný dekan profesor Bernard Garaj, ktorí cenu nechápu ako „plezír“ katedry či jej vedúceho, ale ako vhodnú a nanajvýš milú pozornosť netradične oceniť najlepších študentov. Cena je určená pre všetkých študentov katedry kulturológie, teda pre študentov bakalárskeho, magisterskeho, ale aj doktorandskeho štúdia. Denných a externých študentov berieme za rovnocenných, na oboch formách štúdia nám rovnako záleží, pretože si vážime každého študenta, ktorý sa rozhodol študovať kulturológiu – odbor, ktorý je podľa mňa jedným z duchovne najbohatších z celej univerzity, pričom v žiadnom prípade nepodceňujem iné študijné odbory. Kulturológia je – či sa to niekomu páči alebo nie – výnimočná v tom, že je vednou disciplínou, ktorá zahŕňa všetky humanitné i umelecké smery. Kulturológia zastrešuje kultúrne, umelecké, ale aj filozofické, filologické a spoločenské odbory. Do nej sa ako do veľkej rieky zbiehajú všetky humanitné vedy. Kulturológia je koreňom, kmeňom i miazgou rozkošatenej koruny spoločenských vied.

Nedá mi pri tejto príležitosti nepripomenúť jeden poznatok, ktorý som nadobudol z ciest po svete. Mal som možnosť na najvyššej úrovni navštíviť viaceré svetové univerzity, z ktorých niektoré patria medzi najprestížnejšie a majú dlhoročnú tradíciu. Až spätne, keď som nastúpil na katedru kulturológie, som si uvedomil, že medzi výkladné skrine jednotlivých univerzít patria katedry kulturológie alebo katedry podobného zamerania. Istotne nie náhodou... Najvýrečnejším dôkazom je katedra kulturológie na Karlovej univerzite v Prahe, ktorá sídli vedľa pracovní rektora a prorektorov. Pýtal som sa svojho dobrého priateľa, dnes už bývalého rektora Karlovej univerzity prof. Ivana Wilhelma, či to bol zámer. Odpovedal mi, že je to zámer, aby všetky delegácie, ktoré navštívia rektorát, videli, že kultúra je alfou i omegou slávnej Karlovej

univerzity. Želal by som si, aby aj vedenie našej univerzity vnímalo podobne našu katedru, ktorá má všetky predpoklady zaujať jedno z popredných miest v rámci fakulty i univerzity. V prospech katedry hovoria viaceré skutočnosti, napríklad aj to, že na našej katedre, ktorá nepatrí k najväčším, sú štyria uznávaní profesori, z toho dvaja doktori vied, ďalej dvaja docenti a niekoľko šikovných, kreatívnych asistentov a doktorandov, o ktorých budeme v budúcnosti zaiste veľa počuť. Na katedre pôsobia známi literárni vedci a kritici, uznávaní filozofi, ale aj básnik a spisovateľ literatúry faktu, ďalej progresívny hudobný skladateľ a aktívna hudobníčka, rovnako kvalitný teatrológ. Všetci sú dobrí pedagógovia a viacerí z nich aj excelentní vedci. No najviac si u nich vážim to, že sú ochotní podeliť sa so študentmi o vedomosti, ukázať im krásu i fortiel svojho umeleckého a pedagogického majstrovstva. Prečo to hovorím, vážení páni kolegovia a milí študenti? Pretože si myslím, že môžeme byť na našu katedru právom hrdí, lebo v mnohom presahuje hranice nielen fakulty, univerzity, ale aj mesta či kraja. Zoberme si napríklad to, že naša katedra zriadila a vedie galériu, aj keď iba na chodbách školy, ale vystavujú tam diela najlepších slovenských umelcov a v poslednom období aj známi európski výtvarníci. Aj teraz máme v našej Galérii na schodoch výstavu popredných súčasných ukrajinských a bieloruských maliarov. Medzi naše priority patrí aj súbor vážnej hudby Musicantika Slovaca, ktorá pôsobí na našej katedre a dosahuje významné úspechy doma i v zahraničí. Neohovoriac o Cene Pavla Straussa, ktorá nemá v akademickej obci obdobu, veď žiadna katedra, univerzita a vysoká škola na svete neudeluje celoštátne ceny najlepším umelcom svojej krajiny. Naša áno. Je to zvláštnosť i rarita. Rozhodne však nie trúfalosť. Ale kultúrna misia, ktorú naša katedra dobrovoľne plní. A podľa ohlasov odborníkov i laikov aj premyslene, ale najmä s citom a láskou. A to je čo povedať. Rovnako sa môžeme pochváliť monografiami, knihami a básnickými zbierkami, ktoré vychádzajú našim pedagógom na Slovensku i vo svete. Pochváliť sa môžeme aj hudobnými skladbami nášho kolegu, ktoré sa hrajú na domácich i zahraničných koncertoch. Nemalým úspechom je aj vydavateľská činnosť katedry, veď na konte máme už niekoľko hodnotných knižných titulov. A tak by som mohol pokračovať nielen úspechmi pedagógov, ale aj študentov, či už ide napríklad o ich divadelné predstavenia, výstavy fotografií, literárnu tvorbu a iné umelecké aktivity. Medzi špecifiká našej katedry sa určite zaradi aj katedrová cena pre najlepších študentov, ktorá bude mať o malú chvíľu premiéru. Buďme na ňu hrdí a majme dobrý pocit z toho, že vieme a chceme aj takouto formou oceniť najlepších študentov. Je to krásna myšlienka, krásne poslanie, ale i krásna zodpovednosť. Milí študenti, vážte si, že študujete na filozofickej fakulte, najväčšej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, ktorá má takisto viacero priorít, čím sa líši od iných fakúlt nielen v rámci našej univerzity, ale aj iných vysokých škôl na Slovensku. No predovšetkým buďte hrdí na svoju katedru, jej pedagógov i samotných spolužiakov. Vážený pán dekan, vážená pani prodekanka, vážení členovia vedenia fakulty, ctení kolegovia pedagógovia, milí študenti – funkciu vedúceho katedry kulturológie od začiatku beriem s pokorou. Bez akéhokoľvek nadnesenia hovorím, že je to pre mňa česť, záväzok i poslanie. Vkladám do tejto práce kus seba a veľmi mi záleží na dobrých kolegiálnych, ale aj študentských vzťahoch. Rovnako mi záleží na tom, aby bol náš študijný program zmysluplný, aj preto som inicioval viacero umeleckých a spoločenských aktivít, ktorými chcem inšpirovať ďalších, predovšetkým študentov. Na druhej strane si vážim poctivú prácu kolegov – pedagógov, ale aj zápal a zanietenie niektorých študentov robiť niečo navyše, čo nás všetkých obohacuje. Aj preto vznikla Cena vedúceho katedry kulturológie, ktorú o malú chvíľu po prvý raz odovzdáme. Bol by som rád, keby slávnostné oceňovanie najlepších študentov spolu s Večerom

kulturológov prerástlo do takých rozmerov, že sa raz do roka stretnú nielen súčasní študenti katedry, ale aj jej absolventi roztrúsení po svete. Želám si, aby sa vytvorila krásna tradícia stretávania sa všetkých študentov nitrianskej katedry kulturológie. A vlastne, prečo nie? Určite by to bolo pekné i milé. Najmä však obohacujúce a inšpirujúce.“

V každom prípade bolo obohacujúce a inšpirujúce moje niekoľkoročné pôsobenie v Nitre vo funkcii vedúceho katedry kulturológie. Prežil som tam veľa pekného a milého, ale aj všeličo menej príjemné. Študenti boli výborní a rád na nich spomínam. S mnohými som dodnes v kontakte, mailujeme si, s niektorými aj telefonujeme. Nieкто z nich sa uplatnil viac, iný menej, viacerí ešte čakajú na príležitosť, ktorú verím, že dostanú a využijú. Mnohé z dievčat sa stali mamičkami a tešia sa zo svojich detí. Verte mi, že aj ja s nimi, keď mi pošlú fotografie, na ktorých sú usmiate so svojimi ratolesťami...

Až pri písaní tohto príspevku k jubileu katedry som si uvedomil, že o každej činnosti by sa dalo napísať viac a oveľa obsirnejšie. Ktovie, možno sa niekedy odhodlám a napíšem niečo podrobnejšie o svojom pôsobení v Nitre a o vedení katedry, ktorá nie je obyčajnou katedrou.

Zvláštnu symboliku pre mňa malo, keď som pri odchode zo školy odniesol z kancelárie posledné svoje knihy a išiel som do Univerzitného pastoračného centra Pavla Straussa zaniest' zarámovanú veľkorozmernú fotografiu Pavla Straussa, ktorú sme mali pri dvoch ročníkoch odovzdávania Straussových cien zavesenú na javisku. Vtedy som si spomenul, ako som spolu s profesorom Libom presadil, aby pastoračné centrum na univerzite nieslo Straussovo meno. Zrazu som mal pocit, akoby Pavol Strauss celý čas, čo som pôsobil v Nitre, držal nado mnou ochrannú ruku. Predtým som sa ešte zastavil u kardinála Korca, keď som ho navštívil aj pri nástupe na katedru. Vtedy i teraz mi dal požehnanie...

Čas neúprosne uteká a ja si uvedomujem, že na katedre už nie som pár rôčkov. Činnosť katedry špeciálne nesledujem, napriek tomu sa mi vždy niečo dostane do uší a zakaždým ma zamrzí, keď sa dozviem, že vzťahy na katedre medzi pedagógmi nie sú ideálne. Je to veľká škoda...

Nedávno som sa stretol na pohrebe pána profesora Libu so štyrmi bývalými kolegami. Aj za nich, rovnako ako za ostatných bývalých i súčasných pedagógov a študentov katedry, som sa s ním rozlúčil. Po pohrebe sme stáli pred kostolom a chvíľu sa rozprávali s manželkou a dcérami pána profesora. Videl som, že aj kolegom bolo smutno, akoby sme všetci prišli o láskavého otca... Mlčky sme kráčali k autám a pri rozlúčke som im povedal, že čo-to viem o vzťahoch na katedre. Poprosil som ich, aby boli k sebe milší, ohľaduplnejší, lepší, keď nič netrvá večne a napokon ostávajú len pocity. Dobré alebo zlé... Po každom z nás zostane len jedno konštatovanie: bol to dobrý človek, bol to zlý človek...

Aj mne už ostali len pocity z pôsobenia na Katedre kulturológie UKF v Nitre, s ktorými som sa v tomto príspevku podelil. Pritom viem aj po rokoch povedať, ktorý kolega aký bol.

Literatúra a zdroje

Cestami filozofie a literatúry. Nitra : Kulturológická spoločnosť v spolupráci s Katedrou všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF a Katedrou kulturológie FF UKF, 2009, s. 304. ISBN 978-80-969481-8-5.

Časy a čas. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 648. ISBN 978-80-8094-940-2.

(D)otváranie literárnych hodnôt Petra Libu. Nitra : Kulturologická spoločnosť v Nitre v spolupráci s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre, 2006, 216 s. ISBN 978-80-969481-4-7.

Kronika Kulturologickej spoločnosti.

LEIKERT, J. a kol.: *(Ne)naplnený čas Pavla Straussa.* Nitra : Kulturologická spoločnosť v spolupráci s Filozofickou fakultou, 2006, 232 s. ISBN 978-80-969481-3-0.

LEIKERT, J.: *(Ne)dopovedané.* Bratislava : Paneurópska vysoká škola, 2015, 488 s. ISBN 978-80-89453-09-2.

LEIKERT, J.: *Vyrieknuté nevrátiš.* Bratislava : Univerzita Komenského, 2020, s. 608. ISBN 978-80-89453-09-2.

Medzi literatúrou, umením a kultúrou. Nitra : Kulturologická spoločnosť v spolupráci s Filozofickou fakultou UKF v Nitre, 2008, 344 s. ISBN 978-80-969481-6-1.

The Feelings, Which Remain

Jozef Leikert was the head of the Department of Cultural Studies at the Faculty of Arts of the University of Constantine the Philosopher in Nitra in the years 2004 – 2013. The contribution is a retrospective of his work in they position. In his personal memories, he returns to the most important events of this period and mentions the events of the department, which he was the initiator and organizer. In addition to the cultural events that took place on the premises of the faculty at that time, the great contribution of the department is the publishing activity at the time, which includes several high-quality monographs and anthologies. The level of the department was increased by publishing teachers, students and external collaborators, and by organizing cultural events beyond the university; the Department of Cultural Studies promoted and established itself among similar departments of Slovak universities. Professor Leikert, a well-known Slovak historian, writer of non-fiction and poet, significantly influenced the direction of the Department of Culturology at UKF in Nitra. He contributed to the improvement of the theoretical foundations of the field of study, which he appropriately combined with the practical skills of students. It provided cultural students with a space to gain experience that they could use in practice after graduation.

prof. PhDr. Jozef Leikert, PhD., Litt.D.
Katedra výtvarnej výchovy, PdF UK v Bratislave
Račianska 59
813 34 Bratislava
leikertj@gmail.com